

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 22.5.2006
COM(2006) 216 τελικό

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

**Η ΑΝΑΣΧΕΣΗ ΤΗΣ ΑΠΩΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ ΕΩΣ ΤΟ 2010 — ΚΑΙ
ΜΕΤΕΠΕΙΤΑ**

Η υποστήριξη των υπηρεσιών οικοσυστήματος με στόχο την ευημερία του ανθρώπου

{SEC(2006) 607}
{SEC(2006) 621}

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1.	Εισαγωγή.....	3
2.	γιατι είναι σημαντικη η βιοποικιλοτητα;.....	5
3.	τι συμβαινει με τη βιοποικιλοτητα και γιατι;	6
4.	Τι εχουμε κανει μεχρι σημερα και ποσο αποτελεσματικοι υπηρξαμε;	7
5.	τι επιπλεον πρεπει να γινει;	13

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: Πρόγραμμα Δράσης της ΕΕ μέχρι το 2010 και μετέπειτα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: Συνοπτικοί Δείκτες Βιοποικιλότητας της ΕΕ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κατά τις τελευταίες δεκαετίες η ανθρωπότητα επωφελήθηκε κατά πολύ από την ανάπτυξη¹ που εμπλούτισε τη ζωή μας. Ωστόσο, μεγάλο μέρος της εν λόγω ανάπτυξης συνδυάστηκε με την υποβάθμιση της βιοποικιλότητας, ήτοι της ποικιλότητας και της έκτασης των φυσικών συστημάτων². Η εν λόγω απώλεια βιοποικιλότητας σε επίπεδο οικοσυστημάτων, ειδών και γονιδίων προκαλεί ανησυχίες, όχι μόνο λόγω της ιδιαίτερης εγγενούς αξίας της φύσης, αλλά και επειδή συνεπάγεται επιδείνωση των «υπηρεσιών των οικοσυστημάτων» που παρέχουν τα φυσικά συστήματα. Μεταξύ των προαναφερόμενων υπηρεσιών περιλαμβάνονται η παραγωγή τροφίμων, καυσίμων, ινών και φαρμάκων, η ρύθμιση των υδάτων, του αέρα και του κλίματος, η διατήρηση της γονιμότητας του εδάφους και του κύκλου των θρεπτικών στοιχείων. Στο πλαίσιο αυτό οι ανησυχίες για τη βιοποικιλότητα αποτελούν συστατικό στοιχείο του προβληματισμού σχετικά με την αειφόρο ανάπτυξη και στοιχείο του υποβάθρου επί του οποίου βασίζονται η ανταγωνιστικότητα, η ανάπτυξη και η απασχόληση, καθώς και η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης.

Η πρόσφατη αξιολόγηση των οικοσυστημάτων επ' ευκαιρία της χιλιετίας (MA)³, που εκτελέστηκε από το γενικό γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, τονίζει ότι οι περισσότερες από τις εν λόγω υπηρεσίες υποβαθμίζονται, τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο. Το βασικό συμπέρασμα είναι ότι διασπαθίζουμε το κεφάλαιο φυσικών πόρων της γης και θέτουμε σε κίνδυνο την ικανότητα των οικοσυστημάτων να υποστηρίξουν τις μέλλουσες γενναίες. Η εν λόγω επιδείνωση είναι δυνατόν να αντιμετωπιστεί μόνο εάν επέλθουν ουσιαστικές αλλαγές στην πολιτική και στην πράξη.

Εν προκειμένω η ΕΕ έχει αναλάβει σημαντικές δεσμεύσεις. Οι επικεφαλές κρατών και κυβερνήσεων της ΕΕ συμφώνησαν, το 2001, «να αναστείλουν την υποβάθμιση της βιοποικιλότητας [στην ΕΕ] έως το 2010»⁴ και να «αποκαταστήσουν τα οικολογικά ενδιατήματα και τα φυσικά συστήματα»⁵. Το 2002 δεσμεύτηκαν, μαζί με άλλους 130 παγκόσμιους ηγέτες, να «μειώσουν ουσιαστικά το ρυθμό απώλειας της βιοποικιλότητας [σε παγκόσμιο επίπεδο] έως το 2010»⁶. Σχετικές δημοσκοπήσεις αποδεικνύουν ότι ο εν λόγω προβληματισμός για τη φύση και τη βιοποικιλότητα υποστηρίζεται ιδιαίτερα από τους πολίτες της ΕΕ⁷.

Σε επίπεδο Κοινότητας, έχει πλέον ως επί το πλείστον συγκροτηθεί το πολιτικό πλαίσιο για την ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αξίζει να σημειωθεί για παράδειγμα ότι οι στόχοι σχετικά με τη βιοποικιλότητα έχουν ήδη

¹ Βλέπε, για παράδειγμα, τις τάσεις του δείκτη ανθρώπινης ανάπτυξης στην έκθεση που εκπονήθηκε το 2005 στο πλαίσιο του προγράμματος ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών με θέμα την ανάπτυξη του ανθρώπου.

² Γραμματεία της σύμβασης για την βιολογική ποικιλομορφία (βιοποικιλότητα) (CDD) (2006) *Οι προοπτικές της βιοποικιλότητας σε παγκόσμιο επίπεδο-2*.

³ <http://www.maweb.org>

⁴ Συμπεράσματα της Προεδρίας, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Göteborg 15 και 16 Ιουνίου 2001.

⁵ COM (2001) 264 τελικό.

⁶ Παγκόσμια διάσκεψη κορυφής για την αειφόρο ανάπτυξη, σχέδιο εφαρμογής.

⁷ Ειδικό ευρωβαρόμετρο 217 (2005).

ενσωματωθεί στην στρατηγική της ΕΕ για την αειφόρο ανάπτυξη (SDS)⁸ και τη συνεργασία της Λισαβόνας υπέρ της ανάπτυξης και της απασχόλησης, καθώς και σε ευρύ φάσμα περιβαλλοντικών και τομεακών πολιτικών. Το 1998 εγκρίθηκε η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για τη βιοποικιλότητα⁹, ενώ τα αντίστοιχα προγράμματα δράσης¹⁰ εκδόθηκαν το 2001. Τα περισσότερα από τα κράτη μέλη έχουν ήδη εκπονήσει ή εκπονούν ανάλογες στρατηγικές ή/και προγράμματα δράσης.

Μολονότι έχουν επιτευχθεί σοβαρές πρόοδοι και έχουν παρατηρηθεί τα πρώτα συμπτώματα επιβράδυνσης της απώλειας της βιοποικιλότητας, ο ρυθμός και η έκταση της εφαρμογής των ως άνω μέτρων δεν ικανοποιούν. Μεγάλο μέρος της βιοποικιλότητάς μας εξακολουθεί να είναι λίαν υποβαθμισμένη και η κατάσταση επιδεινείται περαιτέρω. Η επίτευξη του θεσπισμένου στόχου για το 2010 είναι ακόμη δυνατή, αλλά απαιτεί επιτάχυνση της εφαρμογής των αντιστοίχως προβλεπόμενων μέτρων, τόσο σε επίπεδο Κοινότητας, όσο και σε επίπεδο κρατών μελών.

Τονίζονται ιδιαίτερα δύο από τις απειλές που αντιμετωπίζει η βιοποικιλότητα στην ΕΕ. Η πρώτη αφορά την απερισκεπτη χρήση και ανάπτυξη της γης. Τα κράτη μέλη επωμίζονται εν προκειμένω ιδιαίτερες ευθύνες και καλούνται, μέσω του βελτιωμένου σχεδιασμού, να συμφιλώσουν τις ανάγκες χρήσης και ανάπτυξης της γης με τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και τη διαφύλαξη των υπηρεσιών που παρέχουν τα οικοσυστήματα. Η δεύτερη απειλή αφορά την ολοένα και μεγαλύτερη επίδραση της κλιματικής αλλαγής στη βιοποικιλότητα. Λόγω αυτής, καθίσταται εισέτι επιτακτικότερη η ανάγκη ανάληψης αποτελεσματικής δράσης για την αντιμετώπιση των εκπομπών των αερίων που επιδεινώνουν το φαινόμενο του θερμοκηπίου, ώστε να επιτευχθούν ακόμη καλύτερα αποτελέσματα από τα προβλεπόμενα βάσει των στόχων του πρωτοκόλλου του Κιότο. Παράλληλα καλούμαστε να υποστηρίξουμε την προσαρμογή της βιοποικιλότητας στην αλλαγή του κλίματος, εξασφαλίζοντας ότι τα μέτρα για την προσαρμογή στην αλλαγή του κλίματος και τον μετριασμό των επιπτώσεών της δεν είναι επιβλαβή για την βιοποικιλότητα.

Οι μέχρι σήμερα συντελεσθείσες πρόοδοι σε παγκόσμιο επίπεδο δεν είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικές. Ο κίνδυνος να μην επιτευχθούν οι θεσπισθέντες στόχοι σχετικά με το 2010 είναι υπαρκτός. Μέρος της ευθύνης φέρει εν προκειμένω η ΕΕ. Ο τρόπος ζωής μας βασίζεται κατά πολύ στις εισαγωγές από αναπτυσσόμενες χώρες, στις οποίες η παραγωγή και η μεταφορά προϊόντων συχνά ενδέχεται να συνεπάγονται απώλεια της βιοποικιλότητας. Για να πετύχουμε κάποια αποτελέσματα, επιβάλλεται να καταστήσουμε αξιόπιστοι, προστατεύοντας τη βιοποικιλότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διπλασιάζοντας δε τις προσπάθειες για την προστασία της βιοποικιλότητας σε παγκόσμιο επίπεδο, με την παροχή αναπτυξιακής βοήθειας, την ανάπτυξη εμπορικών σχέσεων και της παγκόσμιας διακυβέρνησης.

Η παρούσα ανακοίνωση περιγράφει συνοπτικά τις διαστάσεις του ζητήματος και εξετάζει την καταλληλότητα των απαντήσεων που έχει δώσει στο πρόβλημα μέχρι σήμερα η Ευρωπαϊκή Ένωση. Εν συνεχεία, προσδιορίζει τους πολιτικούς τομείς καθοριστικής σημασίας στους οποίους επιβάλλεται να αναληφθεί δράση, καθώς και

⁸ COM (2001) 264 τελικό.

⁹ COM (1998) 42 τελικό.

¹⁰ COM (2001) 162 τελικό.

τους σχετικούς στόχους και τα μέτρα υποστήριξης που κρίνονται απαραίτητα για να επιτευχθούν οι στόχοι του 2010 και να αρχίσει η αποκατάσταση της βιοποικιλότητας. Τα ανωτέρω εν συνεχεία μεταφράζονται σε ειδικούς στόχους και δράσεις στο επισυναπτόμενο «πρόγραμμα δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέχρι το 2010 και μετέπειτα.» Το ως άνω πρόγραμμα δράσης απευθύνεται τόσο στα θεσμικά όργανα της Κοινότητας, όσο και στα κράτη μέλη και διευκρινίζει τις ευθύνες που επωμίζονται για την ανάληψη κοινής δράσης. Το σχέδιο έτυχε έντονης υποστήριξης και βασίστηκε σε ευρέως φάσματος διαβούλευση με τους εμπειρογνώμονες και το κοινό.

Τέλος, η ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας έως το 2010 δεν συνιστά αυτοσκοπό. Η Επιτροπή προτίθεται να ξεκινήσει διάλογο για την επεξεργασία μιας πιο μακροπρόθεσμης θεώρησης, εντός της οποίας να εγγραφεί η μελλοντική πολιτική για το είδος της φύσης που επιθυμούμε να έχουμε στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τον ρόλο που καλείται να διαδραματίσει η ΕΕ ως προς τη διαφύλαξη της φύσης σε παγκόσμιο επίπεδο.

2. ΓΙΑΤΙ ΕΙΝΑΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ Η ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ;

Έχει σημασία το αν προκαλούμε την εξάλειψη ολόενα και περισσότερων ειδών; Δεν θα μπορούσε η ανθρώπινη επινοητικότητα και τεχνολογία να υποκαταστήσει τις απολεσθείσες υπηρεσίες των οικοσυστημάτων;

Για πολλούς, η απώλεια φυσικών ειδών και ενδιαιτημάτων έχει ιδιαίτερη σημασία, επειδή θεωρούν ότι, από ηθική σκοπιά, δεν έχουμε το δικαίωμα να αποφασίζουμε τη μοίρα της φύσης. Σε πιο πρακτικό επίπεδο, η αξία της φύσης έγκειται στην απόλαυση και έμπνευση που παρέχει. Μολονότι η συγκεκριμένη αξία είναι δύσκολο να ποσοτικοποιηθεί, αποτελεί το υπόβαθρο για το μεγαλύτερο μέρος των τουριστικών και ψυχαγωγικών κλάδων.

Από οικονομική σκοπιά, η βιοποικιλότητα εξασφαλίζει οφέλη για τις παρούσες και τις μέλλουσες γενεές, μέσω των υπηρεσιών που παρέχουν τα οικοσυστήματα. Οι εν λόγω υπηρεσίες περιλαμβάνουν την παραγωγή τροφίμων, καυσίμων, ινών και φαρμάκων, τη ρύθμιση του νερού, του ατμοσφαιρικού αέρα και του κλίματος, τη διατήρηση της γονιμότητας του εδάφους και του κύκλου των θρεπτικών συστατικών. Είναι δύσκολο να αποδοθούν συγκεκριμένες οικονομικές αξίες στις εν λόγω υπηρεσίες σε παγκόσμιο επίπεδο, αλλά σχετικοί υπολογισμοί θεωρούν ότι είναι της τάξης των εκατοντάδων δισεκατομμυρίων ευρώ ετησίως. Στις υπηρεσίες αυτές στηρίζονται η οικονομική ανάπτυξη, η απασχόληση και η ευημερία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στις αναπτυσσόμενες χώρες μάλιστα, είναι καθοριστικής σημασίας για την επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας. Εντούτοις, σύμφωνα με τη ΜΑ, περίπου δύο τρίτα των υπηρεσιών που παρέχουν τα οικοσυστήματα σε παγκόσμιο επίπεδο υποβαθμίζονται, λόγω της υπέρμετρης εκμετάλλευσης και της απώλειας του βιολογικού πλούτου που εξασφαλίζει τη σταθερότητά τους.

Χαρακτηριστικό τεκμήριο της εν λόγω υποβάθμισης αποτελούν, για παράδειγμα, η ραγδαία συρρίκνωση των αλιευτικών αποθεμάτων, η ευρύτατα διαδεδομένη απώλεια της γονιμότητας του εδάφους, οι έντονες μειώσεις των επικονιαστικών ειδών και η μειωμένη ικανότητα κατακράτησης των πλημμυρικών υδάτων από τους ποταμούς. Η ανθρώπινη επινοητικότητα και τεχνολογία μπορεί να υποκαταστήσει μόνο μέχρι ένα

ορισμένο σημείο το συγκεκριμένο σύστημα υποστήριξης της ζωής και ακόμη και στις περιπτώσεις που αυτό είναι δυνατόν, συχνά το κόστος υπερβαίνει τις δαπάνες που απαιτούνται για τη διαφύλαξη της ήδη υφιστάμενης βιοποικιλότητας. Από κάποιο σημείο και μετά, συχνά είναι πολύ δύσκολη - ή αδύνατη - η αποκατάσταση των οικοσυστημάτων. Η εξάλειψή τους είναι οριστική. Τελικά, η ανθρωπότητα δεν μπορεί να επιζήσει χωρίς αυτό το σύστημα υποστήριξης ζωής.

3. ΤΙ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ ΜΕ ΤΗ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ;

3.1. Η κατάσταση και οι τάσεις της βιοποικιλότητας

Η ΜΑ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα οικοσυστήματα στην Ευρώπη έχουν υποστεί μεγαλύτερη ανθρωπογενή κατάτμηση από ότι σε άλλες ηπείρους. Για παράδειγμα, μόνο ποσοστό 1–3% των δασών της δυτικής Ευρώπης μπορεί να θεωρηθεί ότι «δεν έχει διαταραχθεί από τον άνθρωπο». Από το 1950 η Ευρώπη έχει απολέσει περισσότερο από το 50% των υγροτόπων και των γεωργικών εκτάσεων που θεωρούνται υψηλής φυσικής αξίας, ενώ ταυτόχρονα έχουν υποβαθμιστεί και πολλά από τα θαλάσσια οικοσυστήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σε επίπεδο ειδών, 42% των αυτοχθόνων θηλαστικών, 43% των πτηνών, 45% των πεταλούδων, 30% των αμφιβίων, 45% των ερπετών και 52% των ψαριών του γλυκού νερού κινδυνεύουν να εκλείψουν στην Ευρώπη. Τα περισσότερα από τα σημαντικά αποθέματα θαλασσιών ιχθύων βρίσκονται κάτω από τα ασφαλή βιολογικά όρια ενώ περίπου 800 φυτικά είδη στην Ευρώπη κινδυνεύουν να εξαλειφθούν παγκοσμίως. Ταυτόχρονα αγνοούμε τις ενδεχομένως σημαντικότερες μεταβολές στις κατώτερες μορφές ζωής, συμπεριλαμβανόμενης της ποικιλομορφίας των ασπόνδυλων και των μικροβίων. Επιπλέον παρατηρούνται μειώσεις πληθυσμών σε πολλά είδη που κατά το παρελθόν ήταν ευρύτατης διάδοσης. Η συγκεκριμένη απώλεια και η συρρίκνωση των ειδών συνοδεύονται από σημαντική απώλεια γενετικής ποικιλομορφίας.

Ακόμη ανησυχητικότερη είναι η απώλεια της βιοποικιλότητας σε παγκόσμιο επίπεδο.¹¹ Από τα τέλη της δεκαετίας του '70 έχει καταστραφεί περιοχή του τροπικού δάσους με έκταση μεγαλύτερη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κυρίως λόγω της υλοτομίας των καλλιεργειών για την παραγωγή προϊόντων όπως το φοινικέλαιο, η σόγια, και της εκτροφής ζώων. Κάθε τρία με τέσσερα χρόνια, καταστρέφεται περιοχή έκτασης περίπου ίσης προς το εμβαδόν της Γαλλίας. Πολλά και ποικίλα άλλα οικοσυστήματα, όπως οι υγρότοποι, οι ξηρότοποι, τα οικοσυστήματα των νήσων, τα εύκρατα δασικά οικοσυστήματα, τα οικοσυστήματα της μαγκρόβιας βλάστησης και τα κοραλλιογενή φράγματα, υφίστανται ανάλογες απώλειες. Οι ρυθμοί εξαφάνισης των ειδών είναι περίπου εκατό φορές υψηλότεροι από τους προκύπτοντες από τα διαθέσιμα δεδομένα για τα απολιθώματα και προβλέπεται ότι θα επιταχυνθούν περαιτέρω, με αποτέλεσμα να υπάρχει κίνδυνος να σημειωθεί ένα νέο φαινόμενο «μαζικής εξαφάνισης ειδών» που μέχρι σήμερα δεν έχει παρατηρηθεί από την εποχή των δεινοσαύρων.

¹¹ Γραμματεία της CBD (2006), *ως ανωτέρω*.

3.2. Πιέσεις και δυνάμεις που προκαλούν την απώλεια της βιοποικιλότητας

Οι κυριότερες πιέσεις και δυνάμεις είναι γνωστές. Η πίεση εκφράζεται κυρίως ως κατάτμηση, υποβάθμιση και καταστροφή των οικολογικών ενδιαμιμάτων, λόγω της αλλαγής της χρήσης της γης, μεταξύ άλλων εξαιτίας των νέων χρήσεων, της εντατικοποίησης των παραγωγικών συστημάτων, της εγκατάλειψης των παραδοσιακών (και συχνά φιλικών για τη βιοποικιλότητα) πρακτικών, των κατασκευών και διάφορων καταστροφών συμπεριλαμβανομένων και των πυρκαγιών. Άλλες, καθοριστικής σημασίας πιέσεις, είναι η υπερεντατική εκμετάλλευση, η εξάπλωση επεκτατικών αλλοχθόνων ειδών και η ρύπανση. Η σχετική σημασία των ανωτέρω πιέσεων ποικίλει ανάλογα με την περιοχή και πολύ συχνά το τελικό αποτέλεσμα οφείλεται στη συνδυασμένη άσκηση πολλών από τις προαναφερόμενες πιέσεις.

Σε παγκόσμιο επίπεδο δύο είναι οι καθοριστικής σημασίας δυνάμεις που διαμορφώνουν τις εν λόγω πιέσεις: η δημογραφική αύξηση και η αύξηση της κατά κεφαλήν κατανάλωσης. Προβλέπεται ότι οι εν λόγω δυνάμεις θα αυξηθούν ουσιαστικά, κλιμακώνοντας τις πιέσεις που ασκούνται ιδίως στα τροπικά δάση, σε άλλα τροπικά οικοσυστήματα καθώς και στα ορεινά οικοσυστήματα. Μολονότι πρόκειται για μικρότερης σημασίας δυνάμεις επιδείνωσης της απώλειας της βιοποικιλότητας σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, προβλέπεται η αύξηση διαφόρων μορφών πίεσης και στην Ευρωπαϊκή Ένωση μεταξύ άλλων και λόγω της αυξανόμενης στεγαστικής ζήτησης και των υποδομών για τις μεταφορές.

Στις σημαντικές δυνάμεις σε παγκόσμιο επίπεδο συμπεριλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, η προβληματική διακυβέρνηση και η αδυναμία των παραδοσιακών οικονομιών να αναγνωρίσουν την οικονομική αξία του φυσικού κεφαλαίου και των υπηρεσιών που παρέχουν τα οικοσυστήματα.

Στις εν λόγω δυνάμεις προστίθεται η αλλαγή του κλίματος, της οποίας έχουν ήδη καταστεί ορατά τα αποτελέσματα στην βιοποικιλότητα (όπως η αλλαγή των προτύπων κατανομής αποδημίας και αναπαραγωγής). Στην Ευρώπη αναμένεται ότι οι μέσες θερμοκρασίες θα αυξηθούν κατά 2 έως 6.3°C ως προς τις θερμοκρασίες του 1990 μέχρι το 2100. Αυτό θα μπορούσε να έχει σοβαρότατες επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα.

Τέλος, η παγκοσμιοποίηση, συμπεριλαμβανομένου και του ευρωπαϊκού εμπορίου, αυξάνει τις πιέσεις που ασκούνται στη βιοποικιλότητα και τις υπηρεσίες οικοσυστημάτων στις αναπτυσσόμενες χώρες και την ΕΕ, κλιμακώνοντας μεταξύ άλλων, τη ζήτηση φυσικών πόρων, συμβάλλοντας στις εκπομπές αερίων που επιδεινώνουν το φαινόμενο του θερμοκηπίου και διευκολύνοντας τη διάδοση επεκτατικών αλλοχθόνων ειδών.

4. ΤΙ ΕΧΟΥΜΕ ΚΑΝΕΙ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ ΚΑΙ ΠΟΣΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΙ ΥΠΗΡΞΑΜΕ;

Στο παρόν τμήμα συνοψίζονται τα βήματα προόδου που έχουν σημειωθεί όσον αφορά την εφαρμογή της στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για τη βιοποικιλότητα και των αντιστοίχων προγραμμάτων δράσης και ικανοποιείται η υποχρέωση υποβολής εκθέσεων στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με το εν λόγω θέμα. Το συγκεκριμένο τμήμα του εγγράφου βασίζεται στην επανεξέταση της πολιτικής για

τη βιοποικιλότητα που πραγματοποιήθηκε κατά την περίοδο 2003–2004,¹² και λαμβάνει δεόντως υπόψη τις μετέπειτα εξελίξεις.

4.1. Η προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά την πολιτική για τη βιοποικιλότητα

Η πολιτική προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναγνωρίζει ότι η βιοποικιλότητα δεν κατανέμεται ομαλά και ότι ορισμένα οικολογικά ενδιατήματα και είδη κινδυνεύουν περισσότερο από άλλα. Ως εκ τούτου αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στη δημιουργία και την παρεχόμενη προστασία ενός ουσιαστικού δικτύου τόπων ύψιστης φυσικής αξίας στο πλαίσιο του Natura 2000. Ωστόσο, η εν λόγω προσέγγιση αναγνωρίζει επίσης ότι μεγάλο μέρος της βιοποικιλότητας δεν καλύπτεται από τις ως άνω περιοχές. Ως εκ τούτου προβλέπεται η ανάληψη δράσης για το περιβάλλον εκτός του Natura 2000, με την άσκηση ειδικής πολιτικής για τη φύση (για παράδειγμα με ενέργειες υπέρ των απειλούμενων ειδών και για τη σύνδεση των τόπων του Natura 2000), καθώς και με την ένταξη των μελημάτων σε ό,τι αφορά τη βιοποικιλότητα στη γεωργική, την αλιευτική και τις υπόλοιπες πολιτικές.

Σε διεθνές επίπεδο, η ΕΕ εστιάζει το ενδιαφέρον της στην ενίσχυση της σύμβασης για τη βιολογική ποικιλομορφία (CBD) και σε άλλες συμφωνίες που σχετίζονται με τη βιοποικιλότητα, εξασφαλίζοντας την εφαρμογή τους και υποστηρίζοντας τη βιοποικιλότητα με εξωτερική αρωγή. Η ΕΕ έχει αναπτύξει δραστηριότητες σχετικά με την κανονιστική ρύθμιση του μη βιώσιμου εμπορίου απειλούμενων ειδών και έχει προωθήσει τις συνέργειες μεταξύ του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου και των πολυμερών περιβαλλοντικών συμφωνιών. Μέχρι σήμερα έχει αποδοθεί σχετικά περιορισμένη σημασία στη βιοποικιλότητα, στο πλαίσιο των διμερών και πολυμερών εμπορικών συμφωνιών.

4.2. Η βιοποικιλότητα στην εσωτερική πολιτική της ΕΕ

4.2.1. Η διαφύλαξη των σημαντικότερων οικολογικών ενδιατημάτων και βιολογικών ειδών

Η ανάληψη δράσης εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης βασίζεται εν προκειμένω στις οδηγίες για τα πτηνά¹³ και τους οικοτόπους (ενδιατήματα)¹⁴ (τις αποκαλούμενες «οδηγίες για τη φύση»). Μολονότι δεν έχουν ακόμη πλήρως εφαρμοσθεί σε όλα τα κράτη μέλη, σημειώθηκαν ουσιαστικές πρόοδοι όσον αφορά το χαρακτηρισμό των τόπων του δικτύου Natura 2000. Το εν λόγω δίκτυο αποτελείται από τόπους «επαρκούς επιφάνειας» των διακοσίων σημαντικότερων τύπων οικολογικών ενδιατημάτων στην ΕΕ. Το δίκτυο καλύπτει πλέον περίπου 18% του εδάφους της ΕΕ–15. Παράλληλα έχει προχωρήσει ομαλά η επέκτασή του στις χώρες ΕΕ–10. Τα προγράμματα δράσης που

¹² Περισσότερες λεπτομέρειες παρέχονται στα έγγραφα «ελέγχου» της διάσκεψης του Malahide, στον ιστοτόπο της ΓΔ περιβάλλοντος του εξυπηρετητή Europa: http://europa.eu.int/comm/environment/nature/biodiversity/develop_biodiversity_policy/malahide_conference/index_en.htm

¹³ Οδηγία 79/409/ΕΚ, ΕΕ αριθ. L 103, της 25.4.1979, σελ. 1 όπως τροποποιήθηκε την τελευταία φορά με τον κανονισμό (ΕΚ) 807/2003, ΕΕ L122, της 6.5.2003, σελ. 36.

¹⁴ Οδηγία 92/43/ΕΟΚ, ΕΕ αριθ. L 206, της 22.7.1992, σελ. 7, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 97/62/ΕΚ, ΕΕ αριθ. L 305, της 8.11.1997, σελ. 42.

εφαρμόζονται για συγκεκριμένα βιολογικά είδη αποδεικνύονται επωφελή για ορισμένα από τα πλέον απειλούμενα εξ' αυτών στην ΕΕ.

Μεταξύ των προβλημάτων που εξακολουθούν να εκκρεμούν, συγκαταλέγεται η απουσία του δικτύου προστατευομένων περιοχών Natura 2000 στο θαλάσσιο περιβάλλον, οι επιβλαβείς επιπτώσεις των αναπτυξιακών δραστηριοτήτων στους τόπους του Natura 2000 και οι περιορισμένες πιστώσεις που διατίθενται για την αποτελεσματική διαχείριση των τόπων και την ανάληψη δράσεων υποστήριξης. Τα πλήρη οφέλη του δικτύου όσον αφορά την βιοποικιλότητα και τις υπηρεσίες των οικοσυστημάτων θα καταστούν αισθητά μόνο μετά την αντιμετώπιση των εισέτι υφιστάμενων προβλημάτων.

Οι ακριτικές περιφέρειες και τα υπερπόντια διαμερίσματα και εδάφη των κρατών μελών είναι διεθνούς σημασίας για τη βιοποικιλότητα αλλά ως επί το πλείστον δεν καλύπτονται από τις οδηγίες για τη φύση¹⁵.

4.2.2. *Η κάλυψη της βιοποικιλότητας από τη στρατηγική για την αειφόρο ανάπτυξη, τη συνεργασία της Λισαβόνας υπέρ της οικονομικής ανάπτυξης και της απασχόλησης καθώς και την πολιτική περιβάλλοντος*

Η διαφύλαξη της βιοποικιλότητας αποτελεί καθοριστικής σημασίας στόχο της στρατηγικής για την αειφόρο ανάπτυξη και του έκτου προγράμματος δράσης για το περιβάλλον (έκτο ΠΔΠ)¹⁶. Έχει επίσης αναγνωριστεί ως σημαντικός στόχος που θα μπορούσε να συμβάλει στην οικονομική ανάπτυξη και την απασχόληση στην Ευρωπαϊκή Ένωση (δύο τρίτα των κρατών μελών αντιμετωπίζουν το εν λόγω ζήτημα στα εθνικά μεταρρυθμιστικά τους προγράμματα στο πλαίσιο της συμφωνίας της Λισαβόνας). Οι ουσιαστικές πρόοδοι που σημειώνονται στον τομέα της πολιτικής περιβάλλοντος αποδεικνύονται επωφελείς για τη βιοποικιλότητα. Οι πλέον εμφανείς επιτυχίες αφορούν τη μείωση των επιπτώσεων των ρύπων από σημειακές πηγές, όπως είναι οι συνέπειες των αστικών λυμάτων στην οικολογική κατάσταση των ποταμών. Ωστόσο, οι διάχυτοι ρύποι, όπως οι αερομεταφερόμενοι ρύποι που προκαλούν το φαινόμενο του ευτροφισμού, εξακολουθούν να αποτελούν σοβαρή πίεση. Οι πλέον πρόσφατες οδηγίες – πλαίσιο και οι θεματικές στρατηγικές για το νερό, τον ατμοσφαιρικό αέρα, το θαλάσσιο περιβάλλον, το έδαφος, τους φυσικούς πόρους, τα αστικά κέντρα και τα φυτοφάρμακα (της οποίας – οδηγίας - επίκειται η έκδοση) αναμένεται να εξασφαλίσουν, με την εφαρμογή τους, περαιτέρω βήματα προόδου.

4.2.3. *Η κάλυψη της βιοποικιλότητας από την πολιτική για τη γεωργία και την αγροτική ανάπτυξη*

Η γεωργία, δεδομένου ότι διαχειρίζεται μεγάλο μέρος του εδάφους της ΕΕ, εξασφαλίζει τη διαφύλαξη γονιδίων, βιολογικών ειδών και οικολογικών ενδιαιτημάτων. Ωστόσο, τις πρόσφατες δεκαετίες, η εντατικοποίηση και η εξειδίκευση, παράλληλα με την περιθωριοποίηση και την υποαξιοποίηση του εδάφους, προκάλεσαν σοβαρές απώλειες βιοποικιλότητας. Η Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΓΠ), από κοινού με την ευρύτερη αναπτυξιακή δυναμική του γεωργικού τομέα, ήταν μία από τις δυνάμεις που κίνησαν τις ως άνω διαδικασίες, αλλά έχει (μετά το 1992) προσαρμοστεί στην καλύτερη

¹⁵ Καλύπτονται οι Αζόρες, η Μαδέϊρα και τα Κανάρια νησιά.

¹⁶ Απόφαση αριθ. 1600/2002/ΕΚ, ΕΕ αριθ. L 242, της 10.9.2002, σελ.1.

αντιμετώπιση των αναγκών της βιοποικιλότητας. Η μεγαλύτερη χρήση των αγροπεριβαλλοντικών μέτρων, της ορθής γεωργικής πρακτικής, των βιολογικών καλλιεργειών και η υποστήριξη των μειονεκτικών περιοχών, αποδείχθηκε επωφελής για τη βιοποικιλότητα στις καλλιεργούμενες εκτάσεις. Η μεταρρύθμιση της ΚΓΠ το 2003, προώθησε τα προαναφερόμενα (και άλλα μέτρα) υπέρ της βιοποικιλότητας. Τα μέτρα στο πλαίσιο της πολιτικής αγοράς και εισοδημάτων, συμπεριλαμβανόμενης της πολλαπλής συμμόρφωσης, του καθεστώτος ενιαίας ενίσχυσης ανά γεωργική εκμετάλλευση (αποσύνδεσης) και της διαμόρφωσης αυτών, αναμένεται να εξασφαλίσει έμμεσα οφέλη στη βιοποικιλότητα.

Ο νέος κανονισμός για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης¹⁷ προβλέπει, μεταξύ άλλων, βελτίωση της αρωγής που παρέχεται στο Natura 2000, διατηρεί τα αγροπεριβαλλοντικά μέτρα και τις πληρωμές για τις περιοχές που εμφανίζουν μειονεκτήματα και προβλέπει τη λήψη δέσμης μέτρων υπέρ της αιφόρου δασικής διαχείρισης (ορισμένα εκ των οποίων έχουν εκπονηθεί ειδικά για να βελτιωθεί η οικολογική αξία των δασών) όπως οι δασοπεριβαλλοντικές ενισχύσεις. Ωστόσο η πλήρης αξιοποίηση των εν λόγω μέτρων θα εξαρτηθεί από τον τρόπο εφαρμογής τους από τα κράτη μέλη και το διαθέσιμο προϋπολογισμό.

4.2.4. Η ενσωμάτωση στην αλιευτική πολιτική

Οι αλιευτικές και υδατοκαλλιεργητικές δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν επιβλαβείς επιπτώσεις, τόσο στα αποθέματα των για προς εμπορία αλιεόμενων ιχθύων, όσο και των ειδών και των οικολογικών ενδιαιτημάτων που δεν αποτελούν άμεσο στόχο τους. Μολονότι κατά τα τελευταία χρόνια σημειώθηκαν βήματα προόδου σε ό,τι αφορά την κάλυψη των μελημάτων της βιοποικιλότητας από την αλιευτική πολιτική, είναι ακόμη πολύ νωρίς για να συναχθούν συμπεράσματα ως προς την αποτελεσματικότητα. Ωστόσο, η αναθεωρημένη Κοινή Αλιευτική Πολιτική (ΚΑΠ)¹⁸, όταν θα εφαρμοσθεί πλήρως, αναμένεται να μειώσει τις αλιευτικές πιέσεις, να βελτιώσει την κατάσταση των αλιεόμενων αποθεμάτων και να εξασφαλίσει την καλύτερη προστασία ειδών και οικολογικών ενδιαιτημάτων που πλήττονται από την αλιεία μολονότι δεν αποτελούν στόχο των δραστηριοτήτων της.

4.2.5. Η κάλυψη της βιοποικιλότητας από την πολιτική περιφερειακής ανάπτυξης και χωροταξίας

Οι οδηγίες για τη φύση και η οδηγία για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων δημόσιων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον (οδηγία ΕΙΑ)¹⁹ καθιστά υποχρεωτική την εξέταση των πιθανών επιπτώσεων ορισμένων έργων περιφερειακής ανάπτυξης και χωροταξίας. Μεταξύ αυτών συγκαταλέγονται η μελέτη εναλλακτικών δυνατοτήτων και η εκπόνηση μέτρων για την πρόληψη και τη μείωση των αρνητικών επιπτώσεων. Έχει αποδειχθεί πλέον η χρησιμότητα των προσεκτικών εκτιμήσεων των περιβαλλοντικών επιπτώσεων στα αρχικά στάδια της όλης διαδικασίας λήψης αποφάσεων. Ωστόσο, συχνά ανάλογες μελέτες πραγματοποιούνται πολύ αργά ή είναι χαμηλής ποιότητας. Η πρόσφατη θέσπιση της εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων

¹⁷ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1698/2005 του Συμβουλίου, ΕΕ αριθ. L 277, 21.10.2005, σελ.1.

¹⁸ COM (2001) 135 τελικό.

¹⁹ Οδηγία 85/337/ΕΟΚ όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 97/11/ΕΚ, ΕΕ αριθ. L 073, της 14.3.1997, σελ. 5.

σχεδίων και προγραμμάτων (περιβαλλοντικές εκτιμήσεις στρατηγικού χαρακτήρα - SEA)²⁰ αναμένεται να διευκολύνει τον συγκερασμό των αναγκών της διατήρησης της φύσης με τις αντίστοιχες της οικονομικής ανάπτυξης, εξασφαλίζοντας την απόδοση της δέουσας προσοχής στις περιβαλλοντικές επιπτώσεις σε πολύ πρωϊμότερο στάδιο της διαδικασίας προγραμματισμού.

4.2.6. *Ο έλεγχος των αλλοθόνων ειδών*

Τα επεκτατικά αλλόχθονα είδη στηρίζονται στο έκτο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον ως μια από τις προτεραιότητες δράσης. Μολονότι υποστηρίχθηκαν ορισμένα τοπικά προγράμματα εκρίζωσης με πιστώσεις του LIFE, η Κοινότητα δεν έχει ακόμη διαμορφώσει συνολική στρατηγική για την αντιμετώπιση αυτού του θέματος. Οι αντίστοιχες εργασίες έχουν μόλις αρχίσει.

4.3. **Η βιοποικιλότητα στην εξωτερική πολιτική της ΕΕ**

4.3.1. *Διεθνής διακυβέρνηση*

Η ΕΕ διαδραματίζει ενεργό ρόλο στη διεθνή διακυβέρνηση όσον αφορά τη βιοποικιλότητα. Ωστόσο, η Επιτροπή και τα κράτη μέλη θεωρούν ωστόσο ότι η εφαρμογή της CBD πρέπει να ενισχυθεί ουσιαστικά. Η ΕΕ εφαρμόζει επίσης με ζήλο σειρά άλλων διεθνών συμφωνιών που σχετίζονται με τη βιοποικιλότητα και μεριμνά για την αξιοποίηση των μεταξύ τους συνεργειών.

4.3.2. *Εξωτερική αρωγή*

Τα κράτη μέλη αποτελούν σημαντικούς χορηγούς του Παγκοσμίου Ταμείου (προστασίας του) Περιβάλλοντος, που υποστηρίζει διάφορα έργα βιοποικιλότητας. Ωστόσο, οι εν λόγω πιστώσεις αντιπροσωπεύουν λιγότερο του 1% των συνολικών ετησίων προϋπολογισμών αναπτυξιακής ενίσχυσης της Κοινότητας και των Κρατών μελών. Η πρόοδος όσον αφορά την καλύτερη κάλυψη των θεμάτων της βιοποικιλότητας από τους εν λόγω προϋπολογισμούς υπήρξαν απογοητευτική, ως επί το πλείστον λόγω της χαμηλής προτεραιότητας που συχνά αποδίδεται στη βιοποικιλότητα σε σύγκριση με άλλες, επιτακτικές ανάγκες.

Ωστόσο η ανακοίνωση της Επιτροπής για τη συνοχή της αναπτυξιακής πολιτικής²¹ διευκρινίζει: «η ΕΕ επιβάλλεται να αυξήσει τη χρηματοδότηση που προορίζεται για τη βιολογική ποικιλότητα και να ενισχύσει τα μέτρα για την ενσωμάτωση της βιολογικής ποικιλότητας στην αναπτυξιακή βοήθεια». Οι φιλοδοξίες αυτές προωθούνται περαιτέρω με την νέα αναπτυξιακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης²² (ήτοι την ευρωπαϊκή συναίνεση για την αναπτυξιακή συνεργασία) και με την ευρωπαϊκή πολιτική γειτονίας²³.

²⁰ Οδηγία 2001/42/ΕΚ, ΕΕ αριθ. L 197, της 21.7.2001, σελ. 30.

²¹ COM (2005) 134 τελικό.

²² COM (2005) 311 τελικό.

²³ COM (2003) 104 τελικό, COM (2004) 373 τελικό.

4.3.3. Διεθνές εμπόριο

Άρχισαν προσπάθειες για να αντιμετωπιστούν οι επιπτώσεις του εμπορίου ξυλείας από τροπικά δάση²⁴, αλλά ελάχιστα έχουν γίνει για να αντιμετωπιστούν άλλα αίτια της αποδάσωσης που σχετίζονται με το εμπόριο. Έχουν επιτευχθεί κάποιες πρόοδοι στον τομέα του εμπορίου των ειδών της αγρίας ζωής με την ενεργή δέσμευση στη σύμβαση για το διεθνές εμπόριο απειλούμενων ειδών. Γενικότερα η ΕΕ έχει προωθήσει την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στο διεθνές εμπόριο (για παράδειγμα με το έργο της όσον αφορά τις εκτιμήσεις του αντικτύπου των εμπορικών δραστηριοτήτων στην αειφορία) καθώς και την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών μελημάτων στις προσπάθειες που καταβάλλονται σε παγκόσμιο επίπεδο για να αντιμετωπιστούν οι μη βιώσιμες μορφές παραγωγής και κατανάλωσης, με περιορισμένα εντούτοις συγκεκριμένα αποτελέσματα για τη βιοποικιλότητα μέχρι σήμερα.

4.4. Μέτρα υποστήριξης

4.4.1. Γνωστικό υπόβαθρο

Το 6^ο πρόγραμμα πλαίσιο²⁵, συμπληρωμένο από τις ερευνητικές δαπάνες των κρατών μελών, συνέβαλε στην ενίσχυση της ευρωπαϊκής ερευνητικής προσέγγισης για τη βιοποικιλότητα, τις χρήσεις εδάφους και την κλιματική αλλαγή και βελτίωσε την επιστημονική υποστήριξη προς την πολιτική της ΕΕ και των εταίρων της σε περιφερειακό επίπεδο, ιδίως μάλιστα στον αναπτυσσόμενο κόσμο. Ωστόσο πολλά ακόμα απομένουν για να αντιμετωπιστούν βασικές γνωστικές ελλείψεις. Η ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την έρευνα και τη στρατηγική σχετικά με τη βιοποικιλότητα προέβη σε χρήσιμη εκτίμηση των ερευνητικών αναγκών. Η πρόσφατη πρόταση για το έβδομο πρόγραμμα πλαίσιο (ΠΠ7)²⁶ προσφέρει την ευκαιρία να αντιμετωπιστούν οι ανάγκες αυτές μέσω της συνεργασίας, νέων υποδομών και της δημιουργίας του απαραίτητου δυναμικού.

Η ΜΑ διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στην ευαισθητοποίηση του κοινού και της πολιτικής έναντι της κρατούσας κατάστασης και των παρατηρούμενων τάσεων της βιοποικιλότητας και των υπηρεσιών των οικοσυστημάτων σε παγκόσμιο επίπεδο. Μολονότι πρόκειται για σημαντική εξέλιξη, πρέπει να σημειωθεί ότι επί του παρόντος δεν υφίσταται μηχανισμός ο οποίος να εξασφαλίζει την τακτική επανεξέταση και ενημέρωση.

4.4.2. Ευαισθητοποίηση και δέσμευση του κοινού

Τα θεσμικά όργανα της Κοινότητας, τα κράτη μέλη και η κοινωνία των πολιτών ανέλαβαν πληθώρα πρωτοβουλιών, συμπεριλαμβανομένης της έκδοσης των οδηγιών για τη σύμβαση του Όρχους (Århus) και της πολυμερούς πρωτοβουλίας «αντίστροφη μέτρηση 2010». Οι στόχοι για το 2010 επιτρέπουν την πολιτική ανάδειξη του συγκεκριμένου θέματος.

²⁴ COM (2003) 251 τελικό.

²⁵ Απόφαση αριθ. 1513/2002/EC, ΕΕ αριθ. L 232, 29.8.2002, σελ.1.

²⁶ COM (2005) 119 τελικό.

4.4.3. Παρακολούθηση και υποβολή εκθέσεων

Επιτεύχθηκε πρόοδος όσον αφορά την ανάπτυξη και την απλοποίηση δεικτών καθώς και την παρακολούθηση και την υποβολή εκθέσεων. Έχει επιλεγεί ένας δείκτης για την κατάσταση της βιοποικιλότητας, τόσο ως διαρθρωτικός δείκτης για το 2004, όσο και ως συνοπτικός κρίσιμος δείκτης αειφόρου ανάπτυξης για το 2005. Επιπλέον, η Επιτροπή εκπονεί δέσμη συνοπτικών δεικτών για τη βιοποικιλότητα με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος, βασιζόμενη στους αντίστοιχους δείκτες που ενέκρινε η CBD. Προχωρούν οι εργασίες για την ανάπτυξη μεθόδων και εργαλείων παρακολούθησης, καθώς και για την απλοποίηση των υποβαλλόμενων εκθέσεων βάσει των οδηγιών για τη φύση.

5. ΤΙ ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΙΝΕΙ;

5.1. Ένα πρόγραμμα δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης το οποίο να καλύπτει την περίοδο μέχρι το 2010 και την μετέπειτα περίοδο

Η επανεξέταση της πολιτικής που υλοποιήθηκε την περίοδο 2003-2004, κορυφώθηκε με την πραγματοποίηση διάσκεψης των εμπλεκόμενων ιδιαίτερης σημασίας υπό την αιγίδα της ιρλανδικής προεδρίας στο Malahide το Μάιο του 2004 κατά τη διάρκεια της οποίας επετεύχθη ευρύτατη συναίνεση όσον αφορά τους στόχους στους οποίους επιβάλλεται να αποδοθεί προτεραιότητα για να αντεπεξέλθουμε στις δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί ως προς το 2010, που εκφράστηκε στο «μήνυμα από το Malahide»²⁷.

Βάσει της ως άνω συναίνεσης και της ανάλυσης που περιέχεται στα θέματα 2-4 ανωτέρω, η Επιτροπή εντόπισε τέσσερις καθοριστικής σημασίας πολιτικούς τομείς όπου επιβάλλεται να αναληφθεί δράση και δέκα αντίστοιχους στόχους προτεραιότητας. Επιπλέον, η Επιτροπή επισήμανε τέσσερα ζωτικής σημασίας μέτρα υποστήριξης. Οι εν λόγω στόχοι και τα μέτρα υποστήριξης τυγχάνουν ευρύτατης αποδοχής, όπως αποδεικνύουν τα αποτελέσματα πρόσφατου δημόσιου διαλόγου²⁸.

Η επίτευξη των στόχων και η υλοποίηση των μέτρων υποστήριξης προϋποθέτουν την ανάληψη ειδικών ενεργειών που αναφέρονται, παράλληλα με τους αντίστοιχους επιμέρους στόχους, στο «πρόγραμμα δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέχρι το 2010 και μετέπειτα», που επισυνάπτεται στην παρούσα ανακοίνωση. Το πρόγραμμα δράσης διευκρινίζει επίσης τις ενέργειες και τους στόχους για την παρακολούθηση, την αξιολόγηση και την υποβολή εκθέσεων.

Το πρόγραμμα δράσης αποτελεί σημαντική νέα προσέγγιση για την πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της βιοποικιλότητας, δεδομένου ότι απευθύνεται τόσο στην Κοινότητα, όσο και στα κράτη μέλη, διευκρινίζει το ρόλο εκάστου εξ αυτών στο πλαίσιο κάθε αναλαμβανόμενης δράσης και προσφέρει ένα γενικό περίγραμμα δράσεων προτεραιότητας για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων με δεσμευτικό χρονοδιάγραμμα. Η επιτυχία θα εξαρτηθεί από το διάλογο και τη συνεργασία μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών, καθώς και από την κοινή εφαρμογή.

²⁷ Βλέπε: Conference Report, ΓΔ περιβάλλοντος στον εξυπηρετητή Ευropa.

²⁸ Βλέπε τη σελίδα διαβουλεύσεων της ΓΔ περιβάλλοντος στον εξυπηρετητή Ευropa.

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα δράσης ανταποκρίνεται στην πρόσφατη πρόσκληση της CBD για τον καθορισμό των προτεραιοτήτων ως προς τις αναλαμβανόμενες δράσεις μέχρι το 2010²⁹ και αποτελεί συμπλήρωμα της στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για τη βιοποικιλότητα και των αντιστοίχων προγραμμάτων δράσης. Τα κράτη μέλη καλούνται να προσαρμόσουν ανάλογα τις αντίστοιχες στρατηγικές και προγράμματα δράσης τους, λαμβάνοντάς το υπόψη.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι, μετά την εξέταση εκ μέρους του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, η εφαρμογή του προγράμματος δράσης πρέπει να πραγματοποιηθεί υπό την επίβλεψη της ήδη υφιστάμενης συμβουλευτικής ομάδας εμπειρογνομόνων για την βιοποικιλότητα (BEG). Η BEG καλείται επίσης να μεριμνήσει για το συντονισμό και τη συμπληρωματικότητα των δράσεων που αναλαμβάνονται σε επίπεδο Κοινότητας και Κρατών μελών.

5.2. Οι τέσσερις τομείς καθοριστικής πολιτικής σημασίας και οι δέκα στόχοι προτεραιότητας

Το παρόν τμήμα καλύπτει τους τέσσερις τομείς καθοριστικής πολιτικής σημασίας και τους δέκα στόχους προτεραιότητας, εξηγεί το πεδίο εφαρμογής τους και διευκρινίζει ορισμένες από τις ζωτικής σημασίας δράσεις που προβλέπονται στο πρόγραμμα δράσης.

5.2.1. ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ 1: Η βιοποικιλότητα στην ΕΕ

Στόχοι

1. Η ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΩΝ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΩΝ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΝΔΙΑΙΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ ΤΗΣ ΕΕ

Η ανάληψη δράσης υπέρ των σημαντικότερων οικολογικών ενδιαιτημάτων και βιολογικών ειδών της ΕΕ είναι ζωτικής σημασίας για την ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας έως το 2010 και τη προαγωγή της αποκατάστασής της. Για να εξασφαλιστούν τα ως άνω οικολογικά ενδιαιτήματα, απαιτείται μεγάλη προσπάθεια εκ μέρους των κρατών μελών, τα οποία καλούνται να προτείνουν, να χαρακτηρίσουν, να προστατεύσουν και να διαχειριστούν αποτελεσματικά τους τόπους του Natura 2000. Εκ παραλλήλου είναι απαραίτητο να ενισχυθεί η συνοχή, η σύνδεση και η αντοχή του δικτύου, μεταξύ άλλων με την υποστήριξη των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών προστατευόμενων περιοχών. Επιβάλλεται να διευρυνθεί η αξιοποίηση των προγραμμάτων δράσης υπέρ συγκεκριμένων ειδών για την αποκατάσταση των πλέον απειλούμενων εξ αυτών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Επιβάλλεται να ληφθούν ανάλογα μέτρα υπέρ των οικολογικών ενδιαιτημάτων και των βιολογικών ειδών στις ακριτικές περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δεν καλύπτονται από τις οδηγίες για τη φύση³⁰.

²⁹ Γραμματεία της CBD (2006) *ως ανωτέρω*.

³⁰ ήτοι μέτρα τα οποία λαμβάνονται εθελοντικά και με εθνικές πρωτοβουλίες για την γαλλική Γουιάνα, την Ρεουνιόν, τη Γουαδελούπη, και τη Μαρτινίκα.

2. ***Διατήρηση και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και των υπηρεσιών των οικοσυστημάτων στην ύπαιθρο της ΕΕ.***
3. ***Διατήρηση και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και των υπηρεσιών οικοσυστημάτων στο θαλάσσιο περιβάλλον της ΕΕ.***

Το δίκτυο Natura 2000 και η διατήρηση των απειλούμενων ειδών δεν θα είναι βιώσιμα σε μακροπρόθεσμη βάση εάν δεν υπάρξει ένα ευρύτερο χερσαίο, υδάτινο και θαλάσσιο περιβάλλον που να ευνοεί τη βιοποικιλότητα. Μεταξύ των καθοριστικής σημασίας δράσεων, συμπεριλαμβάνονται η βελτιστοποίηση της χρήσης των διαθέσιμων μέτρων στο πλαίσιο της αναθεωρημένης κοινής γεωργικής πολιτικής, ιδίως για την πρόληψη της εντατικοποίησης ή της εγκατάλειψης υψηλής φυσικής αξίας καλλιεργούμενων εδαφών, δασόφυτων και δασικών εκτάσεων και την υποστήριξη της αποκατάστασης τους, η εφαρμογή του επικείμενου προγράμματος δασικής δράσης που περιλαμβάνει μέτρα πρόληψης και καταπολέμησης των δασικών πυρκαγιών, η βελτιστοποίηση της χρήσης των διαθέσιμων μέτρων στο πλαίσιο της αναμορφωμένης Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής, ιδίως για την αποκατάσταση των ιχθυακών αποθεμάτων, τη μείωση των επιπτώσεων στα είδη που δεν αποτελούν στόχο των αλιευτικών δραστηριοτήτων και τον περιορισμό των ζημιών που υφίστανται τα θαλάσσια ενδιαιτήματα, και, τέλος, η προώθηση της εφαρμογής των καθοριστικών οδηγιών -πλαίσιο- για το περιβάλλον και των θεματικών στρατηγικών που περιορίζουν τις πιέσεις που ασκούνται στη βιοποικιλότητα, βελτιώνοντας -ιδίως- την ποιότητα των γλυκών υδάτων, του θαλασσιού περιβάλλοντος και του εδάφους και μειώνοντας τις πιέσεις που οφείλονται στους διάχυτους ρύπους (όπως για παράδειγμα οι αερομεταφερόμενες ουσίες που προκαλούν τα φαινόμενα της οξίνισης και του ευτροφισμού, η νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης και τα φυτοφάρμακα).

4. ***Ενίσχυση της συμβατότητας της περιφερειακής και χωροταξικής ανάπτυξης με την βιοποικιλότητα στην ΕΕ***

Ο αρτιότερος σχεδιασμός σε επίπεδο κράτους μέλους, περιφερειών και τοπικής αυτοδιοίκησης, είναι καθοριστικής σημασίας για την πρόληψη, την ελαχιστοποίηση και την εξουδετέρωση των αρνητικών επιπτώσεων της περιφερειακής ανάπτυξης και της χωροταξίας και ως εκ τούτου ενισχύει τη συμβατότητα τους με τη βιοποικιλότητα. Προς τούτο, απαιτείται να λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες της βιοποικιλότητας σε ακόμη προγενέστερο στάδιο της διαδικασίας λήψης αποφάσεων. Μεταξύ των ενεργειών καθοριστικής σημασίας συμπεριλαμβάνονται η αποτελεσματική αντιμετώπιση της βιοποικιλότητας στο πλαίσιο των SEA και EIA, ώστε να εξασφαλίζεται ότι η κοινοτική χρηματοδότηση για την περιφερειακή ανάπτυξη είναι υπέρ και όχι κατά της βιοποικιλότητας και ότι επιτυγχάνεται η της συνεργασία μεταξύ των αρμοδίων για το σχεδιασμό, των αναπτυξιακών φορέων και όσων αντιπροσωπεύουν τα συμφέροντα της βιοποικιλότητας.

5. Ουσιαστική μείωση των επιπτώσεων στην βιοποικιλότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης των επεκτατικών αλλοθόνων ειδών και των αλλοθόνων γενοτύπων

Έχουν ήδη ληφθεί διάφορα μέτρα για την πρόληψη και τον έλεγχο των επεκτατικών αλλοθόνων ειδών, αλλά ενδέχεται να υφίστανται ακόμη ορισμένα κενά στην αντίστοιχη πολιτική. Για την αντιμετώπισή τους επιβάλλεται να διαμορφωθεί γενική στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ εκ παραλλήλου θα πρέπει να αναληφθούν ειδικές δράσεις, μεταξύ άλλων για τη δημιουργία ενός συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης.

5.2.2. ΤΟΜΕΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ 2: Η ΕΕ και η παγκόσμια βιοποικιλότητα

Στόχοι

6. Ουσιαστική ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της διεθνούς διακυβέρνησης υπέρ της βιοποικιλότητας και των υπηρεσιών των οικοσυστημάτων.

7. Ουσιαστική ενίσχυση της στήριξης της βιοποικιλότητας και των υπηρεσιών των οικοσυστημάτων από την εξωτερική βοήθεια της ΕΕ.

8. Ουσιαστική μείωση των επιπτώσεων του διεθνούς εμπορίου στην παγκόσμια βιοποικιλότητα και τις υπηρεσίες των οικοσυστημάτων.

Θα πρέπει να δοθεί νέα ώθηση στη δράση της κοινότητας και των κρατών μελών, ώστε να τηρηθεί η δέσμευση σχετικά με τη ουσιαστική μείωση του ρυθμού απώλειας της βιοποικιλότητας σε παγκόσμιο επίπεδο έως το 2010. Απαιτείται συνεπέστερη προσέγγιση εκ μέρους της ΕΕ, η οποία να εξασφαλίζει τη συνέργεια μεταξύ των δράσεων διακυβέρνησης, του εμπορίου (συμπεριλαμβανόμενων των διμερών συμφωνιών) και της αναπτυξιακής συνεργασίας. Όσον αφορά τη διακυβέρνηση, η ΕΕ καλείται να εστιάσει το ενδιαφέρον της στην αποτελεσματικότερη εφαρμογή της CBD και των συναφών συμφωνιών. Όσον αφορά την εξωτερική βοήθεια, η ΕΕ επιβάλλεται να βελτιώσει τις πιστώσεις υπέρ της βιοποικιλότητας και να ενισχύσει την ένταξη των μελημάτων της βιοποικιλότητας στα τομεακά και γεωγραφικά προγράμματα. Ως προς το εμπόριο, επείγει η λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση της αποδάσωσης (αποψίλωσης) στους τροπικούς, συμπεριλαμβανομένου του εμπορίου εμπορικών αγαθών που προκαλούν την αποδάσωση. Η ταχεία εφαρμογή του προγράμματος «η επιβολή της δασικής νομοθεσίας, η διακυβέρνηση και το εμπόριο» (FLEGT)³¹ θα μπορούσε, εν προκειμένω, να αποτελέσει ουσιαστική συμβολή. Η ανάληψη αποτελεσματικής δράσης στα υπερπόντια διαμερίσματα και εδάφη των κρατών μελών που είναι ιδιαίτερα πλούσια σε βιοποικιλότητα, είναι μεγάλης σημασίας για την διεθνή αξιοπιστία της ΕΕ.

³¹ COM (2003) 251τελικό.

5.2.3. ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ 3: Βιοποικιλότητα και αλλαγή του κλίματος

Στόχος

9. Υποστήριξη της προσαρμογής της βιοποικιλότητας στην αλλαγή του κλίματος

Υφίσταται ευρύτατη επιστημονική και πολιτική συναίνεση ως προς το ότι εισήλθαμε σε περίοδο μοιραίας και πρωτόγνωρης διαδικασίας κλιματικής αλλαγής. Οι επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα της ΕΕ είναι ήδη απτές και μετρήσιμες. Η αλλαγή του κλίματος θα μπορούσε σε περίοδο λίγων δεκαετιών να ακυρώσει τις προσπάθειες που έχουν καταβληθεί για τη διαφύλαξη και της αειφόρου αξιοποίησης της βιοποικιλότητας.

Για να μετριαστούν οι πιο μακροπρόθεσμες απειλές που αντιμετωπίζει η βιοποικιλότητα, απαιτούνται ουσιαστικές μειώσεις, σε παγκόσμιο επίπεδο, των εκπομπών αερίων που επιδεινώνουν το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Επιβάλλεται να ανταποκριθούμε στις δεσμεύσεις που αναλάβαμε στο Κιότο και να θεσπίσουμε ακόμη πιο φιλόδοξους παγκόσμιους στόχους για τις εκπομπές μετά το 2012, ώστε η αύξηση της μέσης ετήσιας θερμοκρασίας σε παγκόσμιο επίπεδο να μην υπερβεί συνολικά τους 2°C σε σύγκριση με τα επίπεδα πριν τον εκβιομηχανισμό.

Η προστασία της βιοποικιλότητας μπορεί να συμβάλει στη μείωση των συγκεντρώσεων των αερίων του θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα, επειδή τα δάση, οι τυρφώνες και άλλα οικολογικά ενδιαιτήματα, έχουν την ιδιότητα να δεσμεύουν τον άνθρακα. Παράλληλα, θα χρειαστούν πολιτικές ώστε να διευκολυνθεί η προσαρμογή της βιοποικιλότητας στις αλλαγές της θερμοκρασίας και τις νέες συνθήκες όσον αφορά το νερό. Προς τούτο θα πρέπει να εξασφαλιστεί η συνοχή του δικτύου Natura 2000. Επιβάλλεται παράλληλα να καταβληθούν προσπάθειες για την πρόληψη, την ελαχιστοποίηση και την αντιμετώπιση ενδεχομένων ζημιών στην βιοποικιλότητα λόγω της προσαρμογής στην αλλαγή του κλίματος και των μέτρων άμβλυνσης του φαινομένου.

5.2.4. ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ 4: Το γνωστικό υπόβαθρο

Στόχος

10. Ουσιαστική ενίσχυση του γνωστικού υπόβαθρου για τη διατήρηση και την αειφόρο χρήση της βιοποικιλότητας, τόσο στην ΕΕ, όσο και παγκοσμίως

Η κατανόηση της βιοποικιλότητας αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες επιστημονικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η ανθρωπότητα. Είναι ιδιαίτερη ανάγκη να βελτιωθεί η κατανόηση της βιοποικιλότητας και των υπηρεσιών των οικοσυστημάτων, ώστε να είμαστε σε θέση μελλοντικά να χαράσσουμε ακόμη ακριβέστερες πολιτικές. Προς τούτο επιβάλλεται να ενισχυθεί (στο πλαίσιο του ΠΠ7 και των εθνικών ερευνητικών προγραμμάτων) ο ευρωπαϊκός χώρος έρευνας, η διεθνής του διάσταση, οι ερευνητικές υποδομές, η διεπαφή επιστήμης-πολιτικής και η διαλειτουργικότητα των δεδομένων που αφορούν τη βιοποικιλότητα. Έτσι θα καταστεί δυνατή η αξιοποίηση των αναδυόμενων τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας. Υπό τον όρο εύρεσης χρηματοδότησης από τους υπάρχοντες οικονομικούς πόρους, η Επιτροπή θα καθιερώσει μηχανισμό της ΕΕ για τη συγκέντρωση ανεξάρτητων, έγκυρων συμβουλών

που να τεκμηριώνονται από την έρευνα, με στόχο την ενημέρωση της εφαρμογής και την περαιτέρω ανάπτυξη της πολιτικής. Η ΕΕ καλείται να εντοπίσει τους τρόπους και τα μέσα που σε διεθνές επίπεδα θα μπορούσαν να ενισχύσουν την εξασφάλιση ανεξάρτητων επιστημονικών συμβουλών για τη χάραξη παγκόσμιων πολιτικών, μεταξύ άλλων συμβάλλοντας ενεργά στην εξέταση εκ μέρους της CBD της αξιολόγησης της MA το 2007 καθώς και στις υπό εξέλιξη διαβουλεύσεις όσον αφορά την ανάγκη βελτίωσης των διεθνών μηχανισμών εμπειρογνωμοσύνης για τη βιοποικιλότητα.

5.3. Τα τέσσερα καθοριστικής σημασίας μέτρα υποστήριξης

1. Εξασφάλιση της απαιτούμενης χρηματοδότησης για τη βιοποικιλότητα

Η απαιτούμενη χρηματοδότηση, τόσο για το Natura 2000 όσο και για τη βιοποικιλότητα εκτός του Natura 2000, είναι καθοριστικής σημασίας. Οι νέες δημοσιονομικές προοπτικές για την περίοδο 2007–13 δημιουργούν ευκαιρίες για συγχρηματοδότηση της βιοποικιλότητας και του Natura 2000 από το Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης³², το Ταμείο Συνοχής και τα Διαρθρωτικά Ταμεία³³, το Life+³⁴ και το ΠΠ7. Ωστόσο, η μείωση του προϋπολογισμού, που επέβαλε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δεκεμβρίου³⁵ αναμφίβολα θα επηρεάσει τις εναλλακτικές δυνατότητες χρηματοδότησης υπέρ της βιοποικιλότητας στο πλαίσιο των ως άνω μέσων. Κατά συνέπεια, οι επιλογές όσον αφορά την εφαρμογή σε εθνικό επίπεδο θα είναι κρίσιμες. Η Κοινότητα και τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίσουν, μέσω της κοινοτικής συγχρηματοδότησης και των ιδίων πόρων των κρατών μελών, την απαιτούμενη χρηματοδότηση του προγράμματος δράσης, ιδίως σε ό,τι αφορά το Natura 2000, τις καλλιεργούμενες και δασικές εκτάσεις υψηλής φυσικής αξίας, τη θαλάσσια βιοποικιλότητα, τη βιοποικιλότητα σε παγκόσμιο επίπεδο, την έρευνα, την παρακολούθηση και την καταγραφή της βιοποικιλότητας. Σε κάθε περίπτωση για την κατανομή των κοινοτικών οικονομικών πόρων πρέπει να ληφθούν υπόψη οι δημοσιονομικοί περιορισμοί και να είναι μέσα στα όρια των νέων δημοσιονομικών προοπτικών.

2. Ενίσχυση της διαδικασίας λήψης αποφάσεων σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τη βιοποικιλότητα

Προς τούτο απαιτείται η βελτίωση του συντονισμού και της συμπληρωματικότητας μεταξύ Κοινότητας και κρατών μελών, ιδίως μέσω της BEG, ώστε να εξασφαλίζεται ότι οι υφιστάμενες και νέες πολιτικές και προϋπολογισμοί (συμπεριλαμβανομένων όσων διαμορφώθηκαν βάσει της στρατηγικής της Λισαβόνας για τα εθνικά μεταρρυθμιστικά προγράμματα) λαμβάνουν δεόντως υπόψη τις ανάγκες της βιοποικιλότητας, συνυπολογίζοντας το περιβαλλοντικό κόστος (και την απώλεια του φυσικού κεφαλαίου και των υπηρεσιών οικοσυστήματος) κατά τη λήψη των αποφάσεων, βελτιώνοντας τις συνέπειες σε εθνικό επίπεδο μεταξύ των επιμέρους σχεδίων και προγραμμάτων που

³² Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1698/2005, ΕΕ L 277 της 21.10.2005, σ. 1 και απόφαση αριθ. 2006/144/ΕΕ, ΕΕ L 55 της 25.2.2006, σ. 20.

³³ COM (2004) 492, 493, 494, 495, 496 τελικό.

³⁴ COM (2004) 621 τελικό.

³⁵ Συμπεράσματα της Προεδρίας, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Βρυξελλών, 15 και 16 Δεκεμβρίου 2005.

επηρεάζουν την βιοποικιλότητα και εξασφαλίζοντας τη λήψη αποφάσεων σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, ώστε να είναι συνεπείς με τις δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί σε υψηλό επίπεδο σε ό,τι αφορά τη βιοποικιλότητα.

3. Η οικοδόμηση σχέσεων συνεργασίας για τη βιοποικιλότητα

Προς τούτο απαιτείται η σταδιακή οικοδόμηση σχέσεων συνεργασίας μεταξύ κυβερνήσεων, ακαδημαϊκού κόσμου, φιλοπεριβαλλοντικών φορέων, ιδιοκτητών γης και χρηστών, του ιδιωτικού τομέα, του χρηματοοικονομικού κλάδου, της εκπαίδευσης και των μέσων μαζικής ενημέρωσης, ώστε να χαραχθεί ένα πλαίσιο για την εξεύρεση λύσεων. Άρα επιβάλλεται να αξιοποιηθούν οι υφιστάμενες διατάξεις (π.χ. στο πλαίσιο της ΚΓΠ και της ΚΑΠ) καθώς και η ανάπτυξη νέων σχέσεων συνεργασίας και εκτός ΕΕ.

4. Η οικοδόμηση της εκπαίδευσης, της εναισθητοποίησης και της συμμετοχής του κοινού σε ό,τι αφορά τα θέματα βιοποικιλότητας

Εν προκειμένω απαιτείται ανάπτυξη και εφαρμογή τηλεπικοινωνιακής στρατηγικής που να υποστηρίζει το πρόγραμμα δράσης, σε στενή συνεργασία με την πρωτοβουλία “Αντίστροφη Μέτρηση 2010” και κατ’ εφαρμογήν της σύμβασης του Ώρχους (Århus) και των συναφών οδηγιών³⁶.

5.4. Παρακολούθηση, αξιολόγηση και επανεξέταση

Η Επιτροπή καλείται να υποβάλλει εκθέσεις στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για την πρόοδο που επιτυγχάνεται όσον αφορά την εφαρμογή του προγράμματος δράσης, αρχής γενομένης με την περίοδο που ακολουθεί την έκδοση της παρούσας ανακοίνωσης και έως το τέλος του 2007.

Η δεύτερη έκθεση (έως τα τέλη του 2008) θα περιλαμβάνει συνοπτική ενδιάμεση αξιολόγηση των βημάτων προόδου προς την επίτευξη των στόχων του 2010.

Η τέταρτη έκθεση (έως τα τέλη του 2010) θα αξιολογεί το βαθμό στον οποίο η ΕΕ ανταποκρίθηκε στις δεσμεύσεις που έχει αναλάβει για το 2010. Εν προκειμένω θα πραγματοποιηθεί ποιοτική αξιολόγηση του βαθμού στον οποίο υλοποιήθηκαν οι ενέργειες του προγράμματος δράσης και επετεύχθησαν οι αντίστοιχοι στόχοι, συμπεριλαμβανόμενης της εξέτασης των βασικών υποθέσεων εργασίας και των ενεργειών που ενδεχομένως δεν υλοποιήθηκαν. Η αξιολόγηση θα συμπληρώνεται επίσης με ποσοτικά δεδομένα σχετικά με μία δέσμη συνοπτικών (κρίσιμων) δεικτών για τη βιοποικιλότητα (παράρτημα 2). Το 2007 θα διαμορφωθεί δείκτης βιοποικιλότητας με τη μορφή δείκτη αιφόρου ανάπτυξης που θα είναι διαρθρωτικού χαρακτήρα. Η Επιτροπή θα καταρτίσει και θα εφαρμόσει τους εν λόγω δείκτες, επωμιζόμενη και την αντίστοιχη παρακολούθησή τους, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη και την κοινωνία των πολιτών.

³⁶ Οδηγίες 2003/4/ΕΚ, ΕΕ L 41 της 14.2.2003 σ. 26 και 2003/35/ΕΕ, ΕΕ L156 της 25.6.2003, σ. 17.

Η έβδομη ετήσια έκθεση (ως τα τέλη του 2013) θα περιέχει ανάλογη αξιολόγηση, εξετάζοντας παράλληλα και όλους τους στόχους που θα έχουν τεθεί για την μετά το 2010 περίοδο στο πρόγραμμα δράσης.

Οι εν λόγω αξιολογήσεις θα τροφοδοτήσουν την τελική αξιολόγηση του 6^{ου} προγράμματος δράσης για το περιβάλλον, την επανεξέταση των τομεακών πολιτικών και των αντίστοιχων προϋπολογισμών για την περίοδο 2007–2013 και τις πολιτικές και τους προϋπολογισμούς για την μετά το 2013 περίοδο.

5.5. Η μακροπρόθεσμη θεώρηση της βιοποικιλότητας και της ΕΕ ως πλαισίου άσκησης πολιτικής

Τέλος, η ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας και η δρομολόγηση της αποκατάστασής της αποτελούν αποφασιστικά ορόσημα. Ωστόσο, θα πρέπει να υιοθετήσουμε μια ακόμη πιο μακρόπνοη θεώρηση για την και μετά το 2010 περίοδο όσον αφορά το πλαίσιο της πολιτικής μας. Η εν λόγω αντιμετώπιση επιβάλλεται να αναγνωρίζει τη σχέση αλληλεξάρτησής μας με τη φύση και την ανάγκη να επιτευχθεί μια νέα ισορροπία μεταξύ της ανάπτυξης και της διαφύλαξης του φυσικού κόσμου. Η Επιτροπή προτίθεται να αρχίσει διάλογο για το εν λόγω θέμα.